

InfoMigjorn

Butlletí digital
sobre llengua
catalana

Núm. 1.358

9 de gener del 2018

SUMARI

- 1 Eugeni S. Reig ► Una reflexió sobre la situació actual del valencià
- 2 F. Xavier Vila ► La situació del català a les Illes Balears
- 3 Magí Camps ► Un any sense diacrítics
- 4 Núria Puyuelo ► Català als jutjats
- 5 Jesús Puig ► Valencià al cinema
- 6 Maria Rodríguez Marín ► Tenint caragirats, per què volem 'chaqueteros'?
- 7 Carles Cabrera ► La tasca de Moll
- 8 Òscar Escuder i de la Torre ► Bèlgica: una lliçó de drets i llengua
- 9 J. Leonardo Giménez ► Trobar a faltar i per descomptat
- 10 Vanessa Bretxa ► Quebec un mirall sociolingüístic per Catalunya?

InfoMigjorn és un butlletí setmanal que recull informacions d'actualitat sobre llengua catalana.

ISSN 2462-7003 Elaborat i distribuït per la Xarxa de Mots

Subscripcions: <http://migjorn.cat/alta.php> Adreça de contacte: infomigjorn@migjorn.cat   @InfoMigjorn

1 Una reflexió sobre la situació actual del valencià

Eugeni S. Reig

Conferència pronunciada a Alzira el 2 de desembre de 2017 en el marc de la 3a trobada de professorat de valencià "Ensenyar i estimar el valencià amb les eines presents i de futur"

La situació actual del valencià varia segons l'edat dels parlants a què ens referirem. Els parlants de més edat parlem un valencià força semblant al que es parlava en el segle XIX. Jo, per exemple, nascut a Alcoi l'any 1942, parle un valencià pràcticament igual que el que parlaven els meus avis. Recorde perfectament el valencià que parlava el meu avi matern, nascut a Alcoi l'any 1872 i amb qui vaig conivre bastant, i puc assegurar que el meu valencià és quasi idèntic al que parlava ell. Els parlants de més edat conservem encara els trets característics del valencià tant pel que fa a la fonètica com al lèxic i la sintaxi. Però a mesura que els parlants tenen més poca edat, la qualitat i la genuïnitat de la llengua disminueixen ràpidament, i aquesta s'empobrix i s'acosta més al castellà. Repassem de manera breu l'aproximació al castellà de la llengua parlada pels més jóvens des dels punts de vista fonètic, lèxic i sintàctic i reflexionem una mica sobre la responsabilitat que tenen l'escola i els mitjans de comunicació en el fet que es produísca i es consolide eixe acostament.

La fonètica

En les generacions més jóvens observem:

1) **Un increment notable del ieisme.** Pronunciar el so palatal lateral sonor com a aproximant frontal sonor, no para d'augmentar (en lloc de dir *lluna*, dir 'iuna'; en lloc de *cervell*, dir 'servei'). I això és així des de fa uns 50 o 60 anys, no més. En la nostra llengua el ieisme ha sigut sempre un infantilisme fonètic que el xiquet superava fàcilment a conseqüència de l'actuació dels mecanismes naturals de correcció, que són la família, la societat i l'escola, però actualment ja no és així.

2) **Una generalització del betacisme** (en lloc de dir *vena*, dir 'bena') que afecta totes les zones tradicionalment no betacistes. Podem dir sense por d'equivocar-nos que la pronúncia de la labiodental fricativa sonora com a bilabial està actualment molt estesa entre tots els que tenen menys de setanta anys i que és quasi general entre els menors de trenta.

3) **El tancament de les ee i les oo obertes.** Cada volta trobem més jóvens que pronuncien aquestes vocals, que en valencià han sigut sempre molt obertes, com a vocals tancades o amb un grau d'obertura molt menor del tradicional.

¿Per quin motiu la família, la societat i l'escola no actuen ara per a corregir el ieisme, el betacisme i el tancament de les *ee* i les *oo* obertes? Doncs perquè en castellà el ieisme existix en àmplies zones del seu domini lingüístic des del segle XIX i no para d'expandir-se, perquè el castellà és betacista des del segle XVI i perquè en eixa llengua no existixen *ee* ni *oo* obertes. I, com que tot el que es considera correcte en castellà ho trobem acceptable en la nostra llengua, per això ni la família ni l'escola ni la societat consideren que cal corregir el xiquet que pronuncia la palatal lateral sonora com si fóra una iod, la *v* labiodental la fa sempre bilabial i les *ee* i les *oo* obertes les tanca parcialment o totalment. En canvi, si no pronuncia correctament la bategant alveolar múltiple, és a dir, la *r* de Ramon, tothom el corregix de manera insistent i, si cal, el porten al logope-da. Però això és així perquè eixa *r* és molt important que es pronuncie correctament en castellà.

El lèxic

En les generacions més joves s'observa que paraules i locucions tradicionals valencianes que ens hem passat de generació en generació des de temps immemorials van sent substituïdes per vocables i expressions que arriben als nostres joves, fonamentalment, a través de l'escola i de la televisió i que, per regla general, són iguals o molt paregudes a les seues equivalents castelleses. Pose tot seguit, a tall d'exemple, unes quantes paraules tradicionals valencianes i, al costat, la paraula que tendix a desplaçar-la així com l'equivalent en llengua castellana.

afanyar-se	apressar-se / donar-se pressa	apresurarse / darse prisa
amprar	prendre prestat	tomar prestado
amprat	cohibit	cohibido
arreplegar	recollir	recoger
balafiar	malgastar / dilapidar	malgastar / dilapidar
baratar	canviar / permutar	cambiar / permutar
barrejar	mesclar	mezclar
batafaluga / matafaluga	anís	anís
bon dia (durant tot el dia)	bona vesprada (si és de vesprada)	buenas tardes (si és de vesprada)
budells	tripes / intestins	tripas / intestinos
darrer	últim	último
descimalar	podar	podar
desficaci / destarifo	disbarat / despropòsit	disparate / despropósito

dessonillar	desvetlar	desvelar
devallar / davallar	baixar	bajar
donar pena	molestar	molestar
empelegar / endinyar / empiular / encolomar	endossar	endosar
emprenyar	fastiguejar / molestar	fastidiar / molestar
endenyar	infectar	infectar
enfit	empatx	empacho
enfitar	empatxar	empachar
enganyar-se	equivocar-se	equivocarse
ensenyar-se	aprendre	aprender
estimar-se més	preferir	preferir
gosar	atrevir-se	atrevirse
hi has / jas / nyas	tin / té	ten
lleu	pulmons	pulmones
mancar	faltar	faltar
marraixa	garrafa	garrafa
mercar	comprar	comprar
pallola	xarampió / sarampió	sarampión
parotet	libèl·lula	libélula
passar / travessar (un carrer, una plaça)	creuar	cruzar
pigota	verola	viruela
recialla	seqüela	secuela
surar	flotar	flotar
torbar-se	entretindre's / entretenir-se	entretenerse

Un cas escandalós i molt lamentable és l'ús cada volta major del castellanisme mental *apropar*. Com que el castellà de *cerca* fa *acercar*, nosaltres copiem el castellà i de *prop* fem *apropar*, quan durant segles i segles ens hem transmés de generació en generació, per a denominar aquest concepte, verbs com ara *acostar* o *atansar*.

Un altre cas d'empobriment lèxic és el fet de deixar d'emprar la doble terminació *-iste* / *-ista* per al masculí i per al femení respectivament i usar només la terminació *-ista* com invariable. El sufix *-ista* era invariable inicialment, però els parlants, a partir del segle XV, varen crear dues formes diferents, una per a cada gènere. Açò no va passar únicament en els parlars valencians, sinó que es va produir en tots els parlars catalans que diferencien les *ee* i les *aa* àtones.

El desdoblament del sufix no es va produir, com és lògic, en els parlars catalans que pronuncien les *ee* i les *aa* àtones com a vocal neutra. El criteri etimològic, la invariabilitat inicial del sufix *-ista* en la nostra llengua i el fet que eixe sufix siga invariable en altres llengües no justifica que tirem per la borda una innovació popular que té més de 500 anys –Ausiàs March ja escrivia “*duch, cavaller, juriste, menestral*”– i que és un recurs lingüístic útil. Hem d'adoptar tot allò que siga bo i útil per a la llengua i que la faça més forta i més rica. En castellà el sufix *-ista* és invariable, però observem que quan el poble va crear espontàniament, fa pocs anys, la paraula *modisto*, amb el sufix *-isto* específic per al masculí –fins aleshores inexistent–, la RAE es va afanyar a acceptar eixa innovació i incloure-la en el seu diccionari.

La sintaxi

1) La pèrdua del pronom feble *en*

Els valencians fa molt de temps que hem perdut quasi per complet el pronom feble *hi*, però afortunadament hem mantingut viu, fins al dia de hui, l'ús del pronom feble *en*, tant en els verbs de moviment, fent funcions de partitiu, o com a substituïdor de complements circumstancials amb la preposició *de* (fer-se'n creus, parlar-ne, etc.). Però hui en dia, desgraciadament, és cada volta més fàcil trobar xiquets i adolescents valencians que a una pregunta com: «¿vols tres olives?», contesten: «no, vull quatre». Aquest és un empobriment gravíssim que ens fa perdre un recurs lingüístic molt útil, ens despersonalitza i ens fa confluïr amb el castellà d'una manera significativa.

2) La no concordança del participi passat amb el pronom acusatiu de tercera persona

Tots els valencians hem fet sempre i continuem fent la concordança del participi passat amb el pronom acusatiu de tercera persona. Encara que en el cas del masculí plural l'hem perduda per complet des de fa temps, en el femení singular i en el femení plural continuem fent-la. Exemples: “Dóna'm una altra novel·la, que eixa ja l'he llegida”; “Ad aquelles xiques ja les havia vistes jo ahir”. Actualment comencem a trobar alguns jóvens que ja no fan la concordança i diuen: “Dóna'm una altra novel·la, que eixa ja l'he llegit”; “Ad aquelles xiques ja les havia vist jo ahir”.

El castellà no fa la concordança, però en eixa llengua no hi ha cap problema. Si dic “*lo he visto*”, sé que em referisc “*a él*” i si dic “*la he visto*” sé que és “*a ella*”, malgrat la tendència asintàctica al “leisme” del mateix castellà. En valencià, si dic “l'he vist” quan em referisc a ell i “l'he vista” quan parle d'ella, la cosa és claríssima. Però si en els dos casos dic “l'he vist”, no puc saber de qui parle.

Fer la concordança en el cas del masculí plural –concordança que els valencians no fem– no és gaire important perquè no aporta res de positiu, però fer-la en el cas del femení, tant singular com plural, és importantíssim perquè aporta claredat i precisió a la llengua. Actualment, que tanta preocupació hi ha perquè les dones no siguin invisibles tant en la llengua parlada com en l'escrita i, per tal d'aconseguir-ho, s'usen fórmules moltes voltes absurdes que compliquen les coses d'una manera innecessària, em resulta desconcertant que es deixi de fer la concordança del participi passat amb el pronom acusatiu de tercera persona quan el pronom és de gènere femení, perquè fer eixa concordança dóna visibilitat a la dona d'una manera ben clara i natural. Si parlem d'unes dones i diem “les he vist” en lloc de dir “les he vistes”, considere que, a més d'atemptar contra la integritat de la llengua, atemptem contra la dignitat de les dones. Les menyspreem i les subordinem als hòmens d'una manera gratuïta. És obvi que deixar de fer la concordança és un fet lingüístic que no obeeix a cap actitud masculista dels parlants, però també és obvi que una llengua que no fa la concordança oculta –és a dir, emmascara– el gènere gramatical femení i, a conseqüència d'això, invisibilitza les dones. Encara que gènere gramatical femení i sexe femení siguin coses diferents que no s'han de confondre, és ben clar que quan ens referim a les dones emprem sempre el gènere gramatical femení. Una de les conseqüències de no fer la concordança és, doncs, la invisibilització de les dones, encara que eixa no siga pas la intenció dels parlants.

Aquesta concordança, per desgràcia, s'ha perdut per influència del castellà en una zona important del nostre domini lingüístic que comprén una bona part de Catalunya –ciutat de Barcelona inclosa–, però es conserva ben viva en terres valencianes i, també, a les Illes Balears a on, fins i tot, fan la concordança amb el masculí plural. I també es conserva encara en algunes parts de Catalunya.

Tots els que parlem i escrivim en la nostra llengua, siga quina siga la nostra parla, hauríem de fer sempre aquesta concordança pels motius següents:

- Perquè és una característica pròpia de la nostra llengua que la diferencia del castellà.
- Perquè dóna visibilitat a la dona d'una manera ben clara i natural.
- Perquè acostava la llengua actual a la llengua dels nostres clàssics.
- Perquè és un senyal de respecte cap als catalanoparlants que encara tenim la sort de fer la concordança.
- Perquè fa la llengua més clara, més precisa i més entenedora.

3) La no concordança del verb impersonal *haver-hi* amb el sintagma nominal que l'acompanya

¿Cal fer concordar el verb impersonal *haver-hi* amb el sintagma nominal que l'acompanya i que el parlant percep com a subjecte de l'oració, és a dir, podem dir i escriure *hi han dos llibres damunt la taula* o imprescindiblement hem de dir i escriure *hi ha dos llibres damunt la taula*?

Joan Solà, en el llibre *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*, escriu:

Sembla clarament una incongruència mantenir la prohibició en el cas de 1 [es referix a la concordança de què parlem]. Llevat que hi hagués algun fonament per haver-la prohibida, que a mi em sembla que no hi és: hi ha, simplement, una primera malfixació, que després ha estat mantinguda per raons extralingüístiques. I aquella primera malfixació, es pot moralment assegurar que ens vingué provocada pel castellà: a finals del segle XIX les gramàtiques castellanques del Principat es preocupaven molt de prohibir la concordança que els catalans feien parlant en castellà. Vet aquí l'embolic: per culpa del castellà abandonàvem un tret que era totalment genuí i coherent.

Joan Solà, en el llibre *Parlem-ne. Converses lingüístiques*, publicat l'any 1999 per l'editorial Proa (pàgines 165-171), ens parla d'una manera molt assenyada d'aquesta qüestió. Aquest escrit es va publicar originàriament en tres parts en el diari *Avui* els dies 24 d'abril, 1 i 8 de maig de 1994. El 25 d'octubre del 2016 es va reproduir en el butlletí *InfoMigjorn* núm. 1.301, un monogràfic dedicat a Joan Solà a cura de Neus Nogué Serrano. Podeu llegir aquest escrit de Joan Solà en l'enllaç http://www.migjorn.cat/bd/jsola_haver-hi.pdf

A més de les aportacions citades de Joan Solà, tenim diversos estudis molt lúcids i molt clarificadors sobre aquesta concordança, com ara:

1) [“El verb haver-hi: evolució dels usos sintàctics”](#), del professor Joan-Rafael Ramos Alfajarín.

2) El capítol 5é del llibre *Reivindicació del valencià. Una contribució* titulat “La concordança del verb *haver* locatiu (*De persones com ell, {ja no en queden / ja no n'hi han}*): teoria i evolució”, del professor Abelard Saragossà. El llibre ha estat editat per l'editorial Tabarca (València, 2007). Aquest capítol del llibre es pot trobar en internet en la web *Eines de llengua*:

<http://www.einesdellengua.com/Fitxes/Textos/Arxiu/haver-hi/entorn.htm> (html)

<http://www.einesdellengua.com/Fitxes/Textos/Arxiu/haver-hi/Haver-hilocatiu.pdf> (pdf)

3) En la web *Eines de llengua* trobem també [un escrit de Miquel Boronat](#) dedicat a aquesta concordança.

4) El lingüista Albert Pla Nualart va dedicar a aquesta qüestió quatre dels articles que, amb el títol *Un tast de català*, va publicar en el diari Ara. [Podeu llegir-los ací.](#)

Cal aclarir que la llengua clàssica no feia eixa concordança i que els parlants de les Illes Balears continuen sense fer-la, però també cal deixar ben clar que una gran part dels parlants continentals, tant els de terres valencianes com els de terres catalanes, fa molts anys que la fem sense cap consciència de transgredir normes, sinó ajustant-nos al parlar natural. És una innovació popular que dóna personalitat a la nostra llengua i la diferencia del castellà.

Com veiem, fer o no fer la concordança és una qüestió molt delicada. Cal llegir molt atentament els estudis que he aportat i cal reflexionar sobre el seu contingut. Només llegint, estudiant, pensant, raonant, reflexionant i argumentant podrem arribar a conclusions que ens siguin útils per a fer la nostra llengua més comprensible i assumible pel conjunt de la població.

Observem que quan expliquem als alumnes regles o normes que ens allunyen del castellà, com és el cas de l'ús correcte dels pronoms febles *hi* i *en*, no les assimilen o ho fan amb molta dificultat i, sovint, de manera imperfecta. En canvi, si els donem regles o normes que acosten el valencià, d'alguna manera, al castellà, les assimilen immediatament i les apliquen de seguida. És el cas de la gran acceptació que té no fer concordar ni el participi passat amb el pronom acusatiu de tercera persona ni el verb impersonal *haver-hi* amb el sintagma nominal que l'acompanya. I també per això s'usa cada volta més el verb *apropar* i per això tots els jòvens fan invariable el sufix *-ista*.

Tots els valencians del segle XXI –i en aquest “tots” van inclosos els centres d'ensenyament– tenim l'obligació moral de conservar per a les generacions futures el valencià que hem heretat dels nostres avantpassats. Si no ho fem, si transmetem als nostres descendents un valencià deturpat, mistificat, empobrit i castellanitzat, serem els responsables d'haver destruït un tresor que ens hem passat de generació en generació durant més de cinc segles i que ha arribat quasi intacte a primeries del segle XXI.

2 La situació del català a les Illes Balears

F. Xavier Vila i Moreno

Blog *Amb certa calma. Qüestions de llengua i societat*, 01/12/2017

<http://slcat.blogspot.com.es/2017/12/la-situacio-del-catala-les-illes-balears.html>

Ara fa pocs dies que es va presentar el volum [*Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014 . Anàlisi*](#), publicat per la Conselleria de Cultura, Participació i Esports del Govern de les Illes Balears, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la Universitat de les Illes Balears i coordinat per Joan Melià i Maria del Mar Venrell. Basada en l'anàlisi exhaustiva de les dades de la darrera gran enquesta feta a les Illes, l'obra constitueix ja des d'ara una referència imprescindible per a qualsevol que vulgui parlar de la situació sociolingüística en aquest territori amb dades actualitzades.

El capítol 7 d'aquesta obra, "La realitat i l'evolució de les Illes Balears a partir dels grups d'orígens i usos lingüístics" (pàg. 105–23), elaborat per F. Xavier Vila i Natxo Sorolla, analitza la situació de les diferents llengües emprades a les Illes seguint la tècnica dels grups sociolingüístics que els mateixos autors han desenvolupat i aplicat a d'altres territoris. La tècnica es basa a identificar grups de parlants a partir d'una sèrie de variables com ara la primera llengua i les llengües que usen en una sèrie de circumstàncies per tal d'estudiar-ne el comportament en general i l'evolució en el temps.

Els resultats d'aquest capítol suggereixen que, malgrat alguns avenços des del punt de vista de la competència de la llengua catalana, les polítiques lingüístiques desenvolupades durant les últimes dècades tant per les autoritats centrals com per les autonòmiques han reforçat la posició del castellà com a llengua hegemònica a les Illes. El capítol analitza diverses mostres d'aquesta dinàmica que es tradueix, d'una banda, en les dificultats creixents per integrar lingüísticament la població d'origen forà i, d'una altra, en l'erosió del català entre les generacions més joves. Així:

Tanmateix, (...), els catalanoparlants de les Illes mostren símptomes preocupants de feblesa, perquè en les generacions més joves ja no s'arriba a garantir ni tan sols que els fills de famílies catalanoparlants usin habitualment el català o que els fills de les parelles autòctons i nouvinguts es decantin majoritàriament per la llengua autòctona, i molt menys encara s'aconsegueix contrarestar els resultats dels corrents immigratoris. (pàg. 123)

Les tendències per al català són especialment negatives a Eivissa i a la badia de Palma, tot i que la part forana de Mallorca i Menorca no se n'escapen totalment. Aquesta distribució geogràfica està lògicament relacionada amb la realitat socioeconòmica de cada illa i amb el pes que hi té la immigració i el turisme. Aquest fet, però, té derivades que caldria tenir presents:

El fet que sigui als àmbits urbans i més turístics on més pateix la llengua entre els mateixos catalanoparlants suggereix que convé desenvolupar nous referents per a unes generacions en què trontolla la lleialtat lingüística. (pàg. 123)

La situació del català a les Illes no és en absolut desesperada i hi ha molts motius per confiar que pot redreçar-se. Ara bé, calen polítiques sòlides, diagnòstics afinats i increment del consens social. És ben possible que a les Illes s'estigui corrent el perill que el català s'identifiqui només amb l'autenticitat local però estigui quedant desvinculat dels valors de modernitat, urbanitat i cosmopolitisme, que es podrien estar associant cada cop més al castellà. Plantegem la pregunta directament: per als joves d'Eivissa o Palma, el català està vinculat a la modernitat i el triomf social? I què s'ha fet, des de les autoritats, per aconseguir-ho? De fet, no deu ser agosarat d'afirmar que tota la política del govern de Bauzá destinada a entrebancar els contactes de les Illes i la resta del domini perseguien de manera més o menys indirecta la parroquialització simbòlica de la llengua. En tot cas, si la hipòtesi de la reducció de la llengua a la noció de l'autenticitat local s'estigués materialitzant, la llengua correria un risc molt seriós, perquè són moltes les experiències que mostren que en les situacions de conflicte no és convenient de basar la normalització de la llengua minoritzada exclusivament en referents identitaris locals. La llengua ha de servir per a tot, també i sobretot per a la vida contemporània. En aquest sentit, doncs, caldrà que el catalanisme illenc faci més i més esforços per no deixar engabiar la llengua en la presó de la identitat i el passadisme.

3 Un any sense diacrítics

Magí Camps @MagiCamps

La Vanguardia, 13/11/2017

<http://www.lavanguardia.com/vida/20171113/432855483267/un-any-sense-diacritics.html>

Ara fa un any va esclatar l'escàndol dels accents diacrítics. I en dic escàndol perquè la sorollada que hi va haver va ser impròpia d'un país civilitzat. Durant aquests mesos hem après que les xarxes socials fan molt soroll per no res, fins al punt que en l'actual moment polític hi ha persones que hi viuen immerses, amb un grau d'excitació tan elevat, que perden hores de son i de descans. Són una mena de ludòpates que estan ben bé com les dones d'Almodóvar i fan veritables esforços per desenganxar-se'n durant algunes hores.

Quan l'Institut d'Estudis Catalans va fer públiques la nova *Ortografia* i la nova *Gramàtica de la llengua catalana*, a les tertúlies i a les xarxes socials s'hi va calar foc. Ara, amb perspectiva, es constata que tot plegat va ser un foc d'encenalls. Però el poder de les xarxes és inqüestionable: poder de convocatòria, d'informació, de manipulació i, sobretot, d'intoxicació.

La base del bon periodisme, que rau en el contrast de les fonts, a les xarxes socials s'escola per l'aigüera. S'hi presenten mentides i manipulacions que fan passar, de manera versemblant, bou per bèstia grossa. I la mentida s'escampa per la credulitat dels repiuladors.

La feina que l'IEC va presentar ara fa un any va ser encomiable, però no va poder evitar la reacció reaccionària, com passa cada vegada que un agosarat s'atreveix a modificar una norma ortogràfica. Bona part de la societat viu instal·lada en una calma que no vol veure alterada. És per això que, passat el soroll i paït l'ensurt, cal començar a treballar amb la nova normativa.

La majoria dels mitjans la van aplicar alhora, el primer dia d'aquest any. Però encara n'hi ha que no han fet el pas i s'hi resisteixen. De la mateixa manera, hi ha anuncis, llibres i altres publicacions que no acaben d'aplicar la nova normativa. L'IEC va donar quatre anys de coll, però és evident que amb un n'hi ha ben bé prou, llevat dels llibres de text i les reedicions.

La llengua és un bé comú i a tots els parlants els pertoca defensar-la i promoure-la. Però quan parlem d'una llengua com la catalana, expressament minoritzada i massa sovint humiliada, és un deure social, cívic i cultural que les persones que tenen responsabilitats al capdavant d'editorials i mitjans de comunicació en prenguin consciència. Podem no estar d'acord amb una norma o considerar

que en alguns casos l'IEC s'ha quedat curt i decidim fer un pas més, transgredint conscientment alguna de les decisions. Però no hi ha cap raó objectiva per fer-hi una esmena a la totalitat. Potser ha arribat el moment de deixar d'empenyar la gata.

4 Català als jutjats

Núria Puyuelo @etcetera_cat

El Punt Avui Cultura, 19/11/2017

<http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1280859-catala-als-jutjats.html>

Com que ja fa uns dies que l'independentisme està en el punt de mira del procés judicial espanyol, repassarem alguns mots relacionats amb el món jurídic que, per desgràcia, últimament van en boca de tothom i que es diuen incorrectament. Com que el català té poca trajectòria històrica en l'administració de justícia, encara es produeixen molts calcs del castellà. Per usar-lo adequadament, és molt útil consultar el *Manual de llenguatge judicial*, publicat el 2003 pel Departament de Justícia i Interior.

Un dels verbs que sovint s'usen malament és *decretar*. Aquest verb significa 'ordenar per mitjà d'un decret' i no pas a través d'una resolució judicial. Per tant, direm que "La jutgessa ha disposat presó provisional per als vuit consellers i el vicepresident" i no "ha decretat presó".

Una altra paraula jurídica incorrecta en català és *auto*. *Auto* només és l'abreviatura d'*automòbil* i no es pot fer servir en el sentit de resolució judicial, que és *interlocutòria*. Per exemple, "la interlocutòria de presó era conjunta per a tots els investigats", i no "l'*auto* de presó". En canvi, *autos* en castellà es tradueix per *actuacions* en català, que és el conjunt de documents que formen un procediment judicial ("Trameteu les actuacions a l'Audiència").

Un altre grup de paraules que poden portar confusió són *testimoniança*, *testimoniatge* i *testimoni*. Totes tres són sinònimes quan fan referència a la transcripció total o parcial d'un document avalada per un fedatari, la prova d'alguna cosa o la declaració d'algú que ha vist o sentit una cosa per tal de provar un fet. Per exemple, "Us trameto aquest escrit amb la *testimoniança* (o *testimoniatge* o *testimoni*) de la interlocutòria".

Els substantius *arxiu* i *arxivament* també es poden confondre. Un arxiu és un conjunt de documents o el lloc on es guarden, i l'arxivament fa referència a l'ac-

ció d'arxivar. Per exemple, direm “la fiscalia s’oposa a l’arxivament de la causa” (i no “l’arxiu de la causa”).

Esperem que ben aviat puguem fer servir el llenguatge polític i no el judicial per parlar del procés d’independència.

Sabíeu que...

El verb *sobreseure* es conjuga com *seure*, per tant el participi és *sobresegut* i no *sobreseït*.

Vegeu també [Carles McCragh: “Cal que ens posem les piles i defensem l’ús del català als jutjats”](#) (*Diari de Girona*, 11/12/2017)

5 Valencià al cinema

Jesús Puig

Levante-EMV, 12/09/2017

<http://www.levante-emv.com/opinion/2017/09/12/valencia-cinema/1614107.html>

El títol de l'article és calcat de [la campanya que la Plataforma per la Llengua](#) presenta dijous a València sota els paràmetres d'una realitat que no és precisament de cine, fictícia, sinó real: veure una pel·lícula en valencià és més difícil que trobar Wally en una concentració de l'afició “colchonera”. Si el passat és una guia per al futur, l'èxit de la campanya està assegurat, perquè la que van promoure anteriorment la Universitat de València i la Politècnica al cap i casal es va escampar per “simpatia”, a la manera que ho fan les explosions de dinamita, per tot arreu del País Valencià amb un èxit “que va sorprendre la pròpia empresa”, com deien antigament de les estrenes teatrals. Si hi ha espectadors, dobladors i arguments de cinc estrelles per fomentar el valencià, per què els ninots de Hollywood no parlen als cines valencians la llengua que empren a casa o al treball? Si som bilingües, com diuen, que hi haja pel·lícules doblades al valencià tant com n'hi ha al castellà. I per als que aposten per la versió original subtitulada en castellà amb l'excusa d'aprendre idiomes –noteu bé el matís: valencià, ni en subtítols– m'anticipe a dir que no pense aprendre rus per veure un film de Tarkovski, ni japonès per veure un film de Kurosawa. Com que la víscera més sensible de les multinacionals del cine és la cartera, consideren el doblatge en llengua pròpia una despesa prescindible. Raó per la qual el govern valencià hauria de reprendre l'oferta dels seus homònims català i balear d'un

conveni de col·laboració –que anys enrere va rebutjar Francisco Camps– per facilitar el doblatge en la llengua comuna i coordinar polítiques front a les empreses de distribució. Si l'abecé del mercat diu que la unió fa forts els dèbils, per vèncer les reticències de les distribuïdores cal que les tres autonomies vagin juntes, perquè juntes formen un mercat de 10 milions d'habitants. Si anem junts negociarem de tu a tu. “Si no anem junts –com deia La Fayette– acabaran penjant-nos d'un en un”.

6 Tenint caragirats, per què volem ‘chaqueteros’?

Maria Rodríguez Mariné

Ara, 11/11/2017

https://www.ara.cat/opinio/Tenint-caragirats-que-volem-chaqueteros_0_1904809552.html

“Espadaler no és chaquetero. És que el PSC és neoliberal”, corria per Twitter aquesta setmana. Valoracions polítiques a part, ¿cal que recorrem al castellà per dir que algú canvia de partit, de bàndol, d'opinió, segons com bufa el vent?

Malgrat que sentim dir sovint que tal polític “ha canviat de jaqueta”, o directament que “és un *chaquetero* “ (pronunciat a la catalana), sembla que en català tradicionalment el que marca és la camisa. O almenys és el que recullen els diccionaris (el canvi de jaqueta no està documentat enlloc, a diferència del de camisa, que surt a totes les obres de referència). Ja sigui una cosa o l'altra, totes dues tenen l'origen en una altra peça de vestir, la casaca. De fet, en francès, conserven l'expressió *tourner casaque*, al costat de la més moderna i habitual *retourner sa veste* (al país veí del nord també es decanten per la jaqueta, doncs).

Totes les fonts (també les franceses) situen el seu origen en una mateixa època: les guerres de religió a França del segle XVI. Els catòlics portaven casaques vermelles i els protestants blanques, i, casualment, per la part de dins els colors eren justament al revés: és a dir, per canviar de bàndol ni tan sols calia canviar de casaca, girant-la n'hi havia prou. Una versió menys romàntica diu que el color interior de les casaques dels uns i dels altres era semblant, i que la giraven senzillament per passar desapercebuts i salvar la pell quan abandonaven el camp de batalla.

Sigui com sigui, els francesos diuen que el primer que va fer servir aquestes casaques reversibles va ser un italià, el duc Carles Manuel I de Savoia, que te-

nia pocs escrúpols per anar canviant d'uniforme segons si li convenia més aliar-se amb els francesos o amb els espanyols (en italià també existeix l'expressió *voltare casacca* al costat de *voltare gabbana*). ¿Podríem dir, doncs, que aquest duc de Savoia és el primer caragirat de la història? Joan Coromines situa l'origen d'aquesta paraula en aquesta època, malgrat que ens remet més aviat a la Guerra del Francès (també amb francesos pel mig!), en què els caragirats eren els catalans que lluitaven per la causa napoleònica.

Potser també es devia popularitzar ja al segle XVI *giracasaques*, que els diccionaris recullen com a sinònim de *giracamises*: “Persona inconstant, que varia fàcilment d'opinió, de partit, etc.” Tampoc se sap del cert quan es devia fer el canvi de casaca a camisa, tot i que segur que ja s'havia fet al segle XX, quan el color d'aquesta peça va passar a identificar els seguidors feixistes (camises negres, camises brunes, camises blaves). I es va fer tant en català com en castellà: el diccionari de la RAE recull l'expressió *cambiar de camisa* com a sinònima de *cambiar de chaqueta*. I també *chaquetear* i el *chaquetero* que hem importat, malgrat que tenim alternatives genuïnes (*caragirat* ho és tant un traïdor com un fals; *giracamises* potser no és tan viu ni general, d'acord, però té prou ganxo per intentar ressuscitar-la, igual que *camisa girada*, que és el que he sentit dir sempre en el meu entorn proper).

Espadaler no ha sigut l'únic que ha canviat d'indumentària aquesta setmana. De fet, la seva abraçada amb Iceta ha provocat que l'alcalde de Gimenezs, ara ja exsocialista, hagi decidit anar com a número dos per Lleida a la llista del PP. Per sort, almenys en l'àmbit de la política de partits, sempre en podem dir *trànsfuges*.

7 La tasca de Moll

Carles Cabrera

MallorcaDiario.com, 20/11/2017

<http://www.mallorcadiarario.com/noticia/460155/la-tasca-de-moll.html>

Comentava en un article pretèrit que havia emprès la lectura del primer volum de les Obres Completes de Francesc de Borja Moll, que inclou les memòries d'*Els meus primers trenta anys* i d'*Els altres quaranta anys*. És un llibre extraordinari del qual en recoman vivament la lectura, més en aquesta casa, on els lectors sovint es piquen les crestes –o me la piquen a mi– quan abordam temes lingüístics com el d'avui.

Francesc de Borja Moll va néixer a Ciutadella i, en acabar els estudis mitjans, vengué a Palma per convertir-se en el segon de bord de mossèn Alcover, que llavors ja havia iniciat la tasca d'elaborar el *Diccionari Català-Valencià-Balear*. El nom confusionari, perquè abans havia de dir-se *de la Llengua Catalana*, el va haver d'introduir arran d'una subvenció del rei Alfons XIII, molt interessat a sembrar la discòrdia entre els pobles esmentats. Com que Alcover havia tornat de Barcelona amb la seva famosa calaixera barallat amb el catalanisme i havia estat substituït per Pompeu Fabra al capdavant de l'Institut d'Estudis Catalans, el DCVB que elaboraven Alcover i Moll sortia no ja amb l'ortografia de l'Institut ni del català tradicional sinó amb una de pròpia del mossèn. Això sí, Alcover, que amb prou feines va ser a temps de veure aparèixer els dos primers volums, autoritzà Moll a publicar una gramàtica adaptada sobre el català a les Balears en vida seva i a ajustar-se a la normativa fabriana a partir del tercer volum, quan ell ja no hi fos. Amb la guerra, tot se'n va anar en orris. Va ser durant la postguerra que, gràcies als impulsos externs, Moll repregué la tasca d'elaboració d'una obra que mai havia deixat de confegir.

Paral·lelament, mossèn Alcover també havia fundat una impremta i Moll el va seguir en la tasca editorial. La derrota de Hitler i Mussolini a la Segona Guerra Mundial, obliga l'aliat franquista a mostrar internacionalment una actitud més aparentment "democràtica". Els textos en català es tornen a permetre si són d'autors difunts, millor si són de gèneres minoritaris (contes, poesia o teatre) que no novel·les o assajos i mai traduccions d'autors estrangers abans del 1962. S'havia de transmetre la sensació que la literatura catalana només podia ser una cosa d'estar per casa, una literaturota mig morta amb bata i xoquins.

Ambdós fets, però, s'acaben encavalcant. Avui l'Editorial Moll ja no existeix. Després de tres quarts de segle de publicar llibres bàsicament en català, l'editorial que ja no comandava Francesc de Borja Moll sinó el seu fill Francesc Moll, a qui vaig conèixer personalment durant la llarga etapa en què vaig escriure crítiques literàries al suplement literari del *Diario de Mallorca*, va fer fallida. En part va ser per mor del DCVB. Diuen que, per un propòsit romàntic i per tot el que s'havia esdevengut i estrevengut, a en Francesc li sabia greu que qualcú que anàs a comprar l'Alcover-Moll se li digués que no s'havia reeditat. I el reedità. Amb la diferència que avui dia tenim el *Diccionari* a un sol clic a <http://dcvb.iecat.net/> i que a molts l'aparició de la versió en línia ens va llevar de cop la necessitat d'adquirir d'urgència els deu meravellosos volums que el conformen.

8 Bèlgica: una lliçó de drets i llengua

Òscar Escuder i de la Torre

Ara, 09/11/2017

https://www.ara.cat/opinio/oscar-escuder-belgica-llico-drets-llengua_0_1903609640.html

El pas per la justícia belga del president Carles Puigdemont i quatre consellers del govern català és un esdeveniment que està mostrant al món, però també a Catalunya, grans diferències entre sistemes judicials. Per exemple, aquest tràmit ha revelat a l'opinió pública un fet que resulta prou inèdit per a persones que coneixem la justícia espanyola: a la regió de Brussel·les es pot escollir la llengua en què compareixes davant la justícia d'entre les dues oficials de la regió, el neerlandès i el francès. Això vol dir que les parts afectades són les que escullen la llengua que farà servir el jutge i tot el procediment.

I és que la justícia belga garanteix als ciutadans l'ús de les llengües pròpies de cada territori. Els diferents òrgans jurisdiccionals (de primera instància, laborals, penals...) estan dissenyats territorialment per garantir els drets lingüístics, independentment del nombre de tribunals; fins i tot, sempre se'n reserva un per a la regió de parla alemanya que funciona en aquesta llengua per a una comunitat de menys de 100.000 parlants. La resta de tribunals funcionen en francès o neerlandès segons la regió on s'ubiquin. A la regió de Brussel·les, que és oficialment bilingüe, sempre s'ubiquen un mínim de dos tribunals per ordre jurisdiccional, un de parla francesa i un de parla neerlandesa. A més, la llei preveu que els parlants de les llengües del país que tinguin una causa oberta en una regió en què la seva llengua no és l'oficial puguin demanar que la causa es traslladi a un territori on la seva llengua sigui l'oficial.

Aquesta situació tan garantista amb els parlants de les tres llengües de Bèlgica pot resultar sorprenent per a les persones que només coneixen el funcionament de la justícia espanyola als territoris de parla catalana, ja que la justícia espanyola no territorialitza l'assignació de funcionaris segons les llengües pròpies dels territoris. A Catalunya, les Illes o el País Valencià un funcionari judicial pot treballar al servei dels ciutadans sense saber la llengua pròpia del territori, cosa que provoca que les parts que vulguin parlar en català estiguin obligades a sol·licitar un intèrpret.

A més, la justícia espanyola afavoreix sempre el castellà. L'article 231 de la llei orgànica del poder judicial regula la potestat de fer servir el castellà en tot el

territori i l'obligació de fer-lo servir quan les parts demanin la tramitació en llengües diferents.

L'estat espanyol incompleix la normativa pròpia en vulnerar l'article 9.1 de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries: en ratificar-la, es compromet a garantir que els procediments judicials es podran menar en català allà on és oficial. El poder judicial espanyol, incloent-hi el TSJC, no tramita en català els procediments iniciats per una demanda en aquesta llengua i exigeix que el ciutadà ho sol·liciti expressament, cosa que el Síndic de Greuges ha criticat en més d'una ocasió. De fet, ni tan sols en els casos en què els ciutadans ho sol·liciten el procediment es tramita automàticament, sinó que moltes vegades s'ignora la petició, i fins i tot es deneguen els recursos posteriors. Cal destacar que en els dos darrers anys la proporció de sentències en català ha estat de poc més del 8%.

A diferència de l'estat espanyol, Bèlgica va trencar amb el seu passat de funcionament monolingüe francòfon i ara és molt respectuosa amb les diferents comunitats lingüístiques, com ho són altres democràcies consolidades com Suïssa i el Canadà.

La tria com a llengua de procediment per part del president Puigdemont del neerlandès, la llengua del seu advocat, ha despertat un seguit d'insinuacions en diversos mitjans de comunicació espanyols, que han assenyalat que la tria es podria deure al fet que volgués un jutge més favorable als seus interessos, una insinuació que qüestiona la justícia d'un país d'una tradició democràtica més llarga.

Aquestes insinuacions, però, no ens deixen gens tranquils com a catalanoparlants. Potser és que pensa el lladre que tothom roba. ¿Potser hem de pensar que a l'estat espanyol els jutges de parla castellana ens poden perjudicar pel fet de parlar en català? Un estudi de l'any 2010 assenyalava que el 75% dels advocats que treballen en català havien rebut algun tipus de pressió per fer servir el castellà. La situació que es dibuixa és la d'una vulneració de drets molt greu i ens confirma que els catalanoparlants necessitem un estat a favor per a no patir, dia a dia, diversos atacs, discriminacions i greuges pel fet de parlar la nostra llengua.

9 Trobar a faltar i per descomptat

J. Leonardo Giménez

Levante-EMV, 20/11/2017

‘Sentir la llunyania, la pèrdua, la desaparició, l’absència, d’algú o d’alguna cosa’ s’expressa en valencià amb la locució verbal *trobar a faltar*. El *Diccionari normatiu valencià* posa l’exemple: “Fa molt de temps que se’n va anar, però encara el trobe a faltar”. El diccionari de l’IEC ho exemplaritzava amb la frase “Quan te’n vagis, et trobaré a faltar”. El de la RACV descriu eixa locució com a ‘sentir l’absència de la persona o cosa en qüestió’. El *Diccionari català-valencià-balear* i el de l’Enciclopèdia Catalana també recullen *trobar a faltar* de manera semblant. És a dir, tots els diccionaris coincidixen que eixa sensació d’enyorança la sintetitza millor la referida locució que cap altra. Però ocorre que va perdent terreny d’ús en el registre col·loquial i en alguns textos escrits informals. Ja fa temps em vaig referir a eixa locució en esta columneta, però hi torne a insistir. Fa dos setmanes, en un col·loqui sobre els mitjans de comunicació valencians, com era inevitable, va sorgir el tema de la radiotelevisió valenciana, que molts trobem a faltar. La majoria dels i les intervinents, també, incloent gent del públic. Però la locució *trobar a faltar*, referida a la ràdio i la televisió valencianes, jo la vaig trobar a faltar, valga la redundància. La locució o les locucions que hi vam poder sentir més, com les que se senten ja molt en els registres col·loquials, referides a eixa sensació, van ser **trobar de menys*, **tirar de menys*, **tirar en falta* i algun altre híbrid interferit semblant. Brrr!!! I és que la llengua de ponent s’interferix en molts casos, i en este també. Com sabem, la locució corresponent en castellà a ‘advertir o notar amb sentiment la falta d’algú o d’alguna cosa’ és *echar de menos*. I a partir d’ahí, la interferència i la barreja innecessàries s’han fet presents, com en els exemples citats més amunt. Però cal insistir en la nostra “trobar a faltar”, que és ben genuïna, com ho diuen (o deien) els nostres pares i avis i els que, per l’edat, trobem a faltar alguna força i alguna altra vigorositat físiques de quan eren jóvens. Trobem a faltar familiars i amics, que ja no tornaran. I alguns trobem a faltar que el València guanye alguna lliga de quan en quan. A vore si enguany!

Unes altres locucions que es gasten, però que no són normatives, són **per suposat* o **per supost*. No és el mateix cas que la de *trobar a faltar*, però de tota manera, cal apuntar-les com a calcs o préstecs no admesos normativament. I, per descomptat, no s’han d’usar (per ara) en un examen. Eixa locució que he usat més amunt, *per descomptat*, és una de les alternatives que ens diu

la normativa, 'expressió amb què algú afirma o assentix mostrant seguretat'. Altres són *no cal dir-ho, sens dubte, naturalment*. I per descomptat (o *sens dubte* o *naturalment*) que la qüestió de Catalunya s'arreglarà. No sé com, però s'arreglarà. "Ja vorem", diuen els cegos.

10 Quebec un mirall sociolingüístic per Catalunya?

Vanessa Bretxa

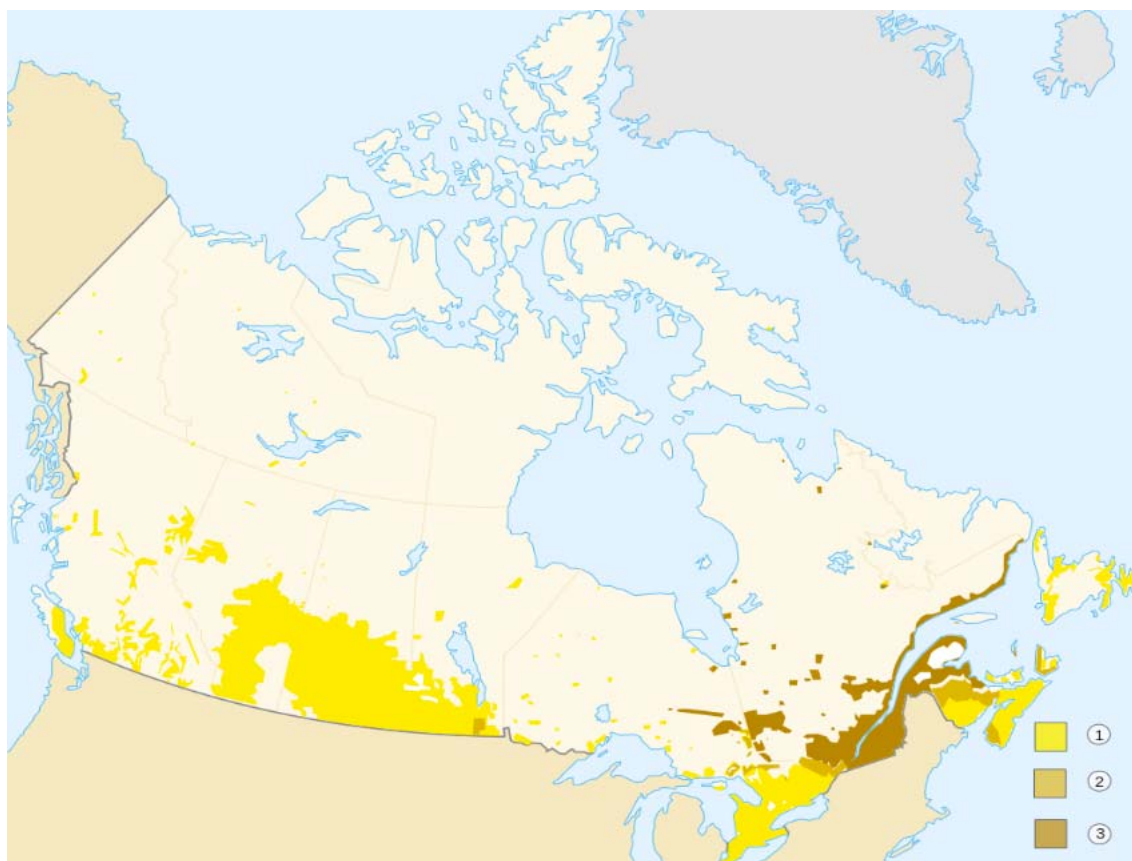
Racó Català, 04/12/2017

<https://www.racocatala.cat/opinio/article/43283/quebec-mirall-sociolingüístic-catalunya>

Fa més o menys 10 anys vaig fer una estada de recerca al Canadà i durant un parell de dies vaig visitar Mont-real, capital del Quebec. Sempre havia estudiat que el Quebec era un territori sociolingüísticament comparable a Catalunya, i per això fer recerca etnogràfica in situ m'era d'allò més interessant. La meva topada amb la realitat va arribar de seguida. Just quan encara estava a l'aeroport de Mont-real vaig viure una experiència sociolingüísticament sorprenent. Mentre m'estava esperant a una parada de bus (a 20 graus sota zero), dubtava si estava esperant el bus correcte per anar cap al centre de la ciutat i vaig preguntar (en anglès) a un noi d'uns 15 anys, quina era la millor opció per anar al centre de Mont-real. El noi em va respondre: "No parles francès? És que el meu anglès és molt dolent...". Xoc. Pujo al bus, pregunto al conductor... resposta, única i exclusivament en francès. A partir d'aquí vaig veure clarament que el Quebec no és Catalunya. Us imagineu que a l'aeroport de Barcelona un noi de 15 anys demana que li parlem en català perquè el seu castellà és molt dolent? Que preguntis a un conductor de bus de l'aeroport de Barcelona en castellà i et respongui en català, com la cosa més normal del món? A l'apunt d'avui us explicaré cinc trets del Quebec que el fan "lleugerament" diferent de Catalunya:

1. *Demolingüística*. La població nascuda al Quebec es distribueix entre un 60% nascuts al territori i un 40% nats fora, i d'aquest el 18% són estrangers. Pel que fa a Catalunya, el 65% de la població ha nascut al territori i un 35% són nats fora, i d'aquests un 14% són estrangers. Fins aquí podríem dir que Catalunya i el Quebec s'assemblen moltíssim. Ara bé, aquí ve, la dada que ho canvia tot. Al Quebec el 78% de la població són francòfons, és a dir, que tenen el francès com a primera llengua. I en el cas de Catalunya només el 31% de la població és catalanoparlant inicial. En poques paraules, el Quebec és un territori molt més homogeni sociolingüísticament que Catalunya.

2. *Bilingüisme*. A la major part del Canadà, els territoris són monolingües predominants en anglès o francès. Hi ha molt poques zones on les dues llengües es barregen regularment, només en el *cinturó* entre el nord d'Ontario i el nord de New Brunswick, i en algunes altres àrees aïllades. En el mapa següent podeu veure les zones on hi ha presència de població anglòfona (color groc fort, (1), en color marró fluix (2) les zones bilingües anglès i francès, color marró fosc (3) les zones amb ús predominant o exclusiu de francès, i la resta de color groc clar són àrees molt poc poblades (<0,4 persones per km²). En resum, tal com passa també en el cas de Bèlgica (excepte Brussel·les) o bé Suïssa, parlem de *solituds*, és a dir, territoris on predomina majoritàriament una única llengua. Tenim poques llengües en contacte “real”, per molt que parlem d'estats bilingües o plurilingües. No passa pas el mateix a Catalunya, on les dues llengües competeixen diàriament per ocupar els mateixos espais.

3. *Estructura social i econòmica*. Fins a l'any 1960 es pot descriure el Quebec com una societat força decadent de la resta del Canadà; no era pas el motor econòmic del país. Hi havia una clara dominació anglòfona de l'economia del territori, i els immigrants que s'hi instal·laven preferien aprendre l'anglès abans que el francès. L'exclusió econòmica dels francoparlants del Quebec era considerada com un problema molt greu al Quebec fins a les reformes polítiques de

l'anomenada Revolució Tranquil·la. Va ser en aquell moment quan hi van haver canvis polítics i econòmics rellevants: el govern va crear empreses i bancs nacionals, i després va imposar la legislació per reconèixer el dret de treballar en francès. Si ho comparem amb Catalunya, el principat sempre ha sigut el motor econòmic de l'Estat espanyol, la burgesia catalana va donar cert prestigi a la llengua, i fins ara el català ha estat associat a la mobilitat social ascendent. Ara bé, no pas per una intervenció política en l'àmbit del món del treball, que segueix sent molt poc permeable amb temes de política lingüística.

4. *Estructura política: oficialització i reconeixement.* L'any 1968 la llengua francesa va ser cooficial al costat de l'anglès a tot el Canadà. I el 1976 es va aprovar la Llei 101 per la qual el francès seria l'única llengua oficial del Quebec, de treball i de l'ensenyament no universitari (amb l'excepció dels alumnes de famílies anglòfones). A més a més, l'any 2006 el parlament canadenc va reconèixer els quebequesos com a nació dins el Canadà amb la voluntat de promoure el Quebec com una "societat diferenciada" dins l'estat canadenc. Igual que Catalunya...

5. *Educació.* L'educació pública al Quebec és en francès des de la Llei 101, excepte per a les famílies d'origen anglòfon del Quebec, que sí que tenen la possibilitat de seguir l'escolarització en anglès. És a dir, és un model per línies, però els únics que poden triar són els anglòfons "històrics". L'objectiu principal del model desenvolupat l'any 1976 era escolaritzar en francès els nous immigrants. Sense aquesta legislació, segurament els nous ciutadans haurien triat l'escolarització en anglès, una decisió molt lògica ja que el Quebec està totalment envoltat de territoris anglòfons... Avui en dia es pot qualificar d'èxit la Llei 101 perquè les noves generacions parlen i es comuniquen perfectament en francès. Tot i així, els últims debats que hi havien dins el món educatiu era que els joves francòfons no tenien una competència suficient en anglès...

► **Taller d'introducció a l'occità.** Preparació de la **Dictada occitana** que es farà el **27 de gener** a Barcelona i, simultàniament, a 40 localitats occitanes. Cinc sessions, del **12 al 26 de gener** del 2018, a la seu del **Cercle d'Agermanament Occitano-Català** (c. Providència 42, Barcelona).